

I. DISPOSICIONS GENERALS

1. PRESIDÈNCIA I CONSELLERIES DE LA GENERALITAT VALENCIANA

Presidència de la Generalitat

LLEI 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la Igualtat entre Dones i Homes. [2003/3783]

Sia notori i manifest a tots els ciutadans que les Corts Valencianes han aprovat, i jo, d'acord amb el que estableixen la Constitució i l'Estatut d'Autonomia, en nom del Rei, promulgue la llei següent:

PREÀMBUL

I. Marc jurídic de la llei

La Constitució espanyola estableix la igualtat com a valor superior de l'ordenament jurídic, projectant-se amb una eficàcia transcendent de manera tal que les situacions de desigualtat esdevenen incompatibles amb l'orde de valors que la Constitució proclama.

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, en clara consonància amb allò que estableix la Constitució, determina en l'article 2 que correspon a la Generalitat Valenciana, en l'àmbit de les seues competències, promoure les condicions perquè la igualtat de la ciutadania i els grups en què s'integren siguen reals i efectives, i eliminar els obstacles que impedisquen o dificulten la seua plenitud. D'altra banda, la present llei troba el seu fonament en l'article 31.26 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, que atribueix a la Generalitat Valenciana competència exclusiva sobre promoció de la dona.

La desigualtat existent entre els hòmens i les dones és un fet indiscutible. A pesar dels avanços produïts en els últims anys, encara continua existint un nivell de desigualtat intolerable des de la perspectiva dels valors que inspiren l'orde democràtic, i és per això que els estats i els organismes internacionals han pres mesures en el sentit d'eradicar la desigualtat de gènere.

La Unió Europea consolida en el Tractat d'Amsterdam, aprovat pel Consell Europeu d'Amsterdam el 17 de juny de 1997 i en vigor des de l'1 de maig de 1999, la política iniciada en els anys setanta sobre la igualtat entre les dones i els hòmens i, per això, insisteix en la no discriminació per raó de sexe des de diferents aspectes, proclamant que una de les missions de la Comunitat és la igualtat entre hòmens i dones (article 2 del Tractat).

En l'àmbit internacional, la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona, de 18 de desembre de 1979, que va entrar en vigor el 3 de setembre de 1981, adopta mesures a fi de contribuir a l'establiment de la igualtat real entre les dones i els hòmens, alhora que atorga legitimitat a les accions positives per a superar la discriminació de les dones. Esta convenció permet als estats establir mesures legislatives que tinguen com a finalitat aconseguir la igualtat real.

II. Marc sociològic de la llei

La situació de les dones a la Comunitat Valenciana ha canviat substancialment en les últimes dècades. No obstant això, encara persisteix un nivell de desigualtat que posa en dubte els valors que fonamenten l'orde democràtic. En este sentit, la participació política de les dones, tenint en compte tots els òrgans de decisió, es manté amb índexs inferiors als recomanats per la Unió Europea. El salari mitjà que perceben les dones és inferior al salari mitjà que perceben els hòmens, les dones suporten freqüentment l'acumulació de la seua jornada laboral al treball domèstic no remunerat, i este és majoritàriament l'única activitat que realitzen les dones. En el cas de les famílies monoparentals, estes tenen generalment com a

I. DISPOSICIONES GENERALES

1. PRESIDENCIA Y CONSELLERIAS DE LA GENERALITAT VALENCIANA

Presidencia de la Generalitat

LEY 9/2003, de 2 de abril, de la Generalitat, para la Igualdad entre Mujeres y Hombres. [2003/3783]

Sea notorio y manifiesto a todos los ciudadanos, que las Cortes Valencianas han aprobado y yo, de acuerdo con lo establecido por la Constitución y el Estatuto de Autonomía, en nombre del Rey, promulgo la siguiente Ley:

PREÁMBULO

I. Marco jurídico de la ley

La Constitución española establece la igualdad como valor superior del ordenamiento jurídico, proyectándose con una eficacia trascendente de manera tal que las situaciones de desigualdad devienen incompatibles con el orden de valores que la Constitución proclama.

El Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana, en clara consonancia con lo establecido en la Constitución, determina en su artículo 2 que corresponde a la Generalitat Valenciana, en el ámbito de sus competencias, promover las condiciones para que la igualdad de la ciudadanía y los grupos en que se integran sean reales y efectivas, y eliminar los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud. Por otro lado, la presente ley encuentra su fundamento en el artículo 31.26 del Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana, que atribuye a la Generalitat Valenciana competencia exclusiva sobre promoción de la mujer.

La desigualdad existente entre las mujeres y los hombres es un hecho indiscutible. A pesar de los avances producidos en los últimos años, todavía sigue existiendo un nivel de desigualdad intolerable desde la perspectiva de los valores que inspiran el orden democrático, y es por ello que los estados y los organismos internacionales han tomado medidas en el sentido de erradicar la desigualdad de género.

La Unión Europea consolida en el Tratado de Ámsterdam, aprobado por el Consejo Europeo de Ámsterdam el 17 de junio de 1997 y en vigor desde el 1 de mayo de 1999, la política iniciada en los años setenta acerca de la igualdad entre las mujeres y los hombres y, por ello, insiste en la no discriminación por razón de sexo desde diferentes aspectos, proclamando que una de las misiones de la Comunidad es la igualdad entre mujeres y hombres (artículo 2 del Tratado).

En el ámbito internacional, la Convención sobre la Eliminación de Todas las Formas de Discriminación contra la Mujer, de 18 de diciembre de 1979, que entró en vigor el 3 de septiembre de 1981, adopta medidas con la finalidad de contribuir al establecimiento de la igualdad real entre las mujeres y los hombres, a la vez que otorga legitimitad a las acciones positivas para superar la discriminación de las mujeres. Esta convenció permite a los estados establecer medidas legislativas que tengan por finalidad alcanzar la igualdad real.

II. Marco sociológico de la ley

La situación de las mujeres en la Comunidad Valenciana ha cambiado substancialmente en las últimas décadas. Sin embargo, todavía persiste un nivel de desigualdad que pone en entredicho los valores que fundamentan el orden democrático. En este sentido, la participación política de las mujeres, teniendo en cuenta todos los órganos de decisión, se mantiene con índices inferiores a los recomendados por la Unión Europea. El salario medio que perciben las mujeres es inferior al salario medio que perciben los hombres, las mujeres soportan frecuentemente la acumulación de su jornada laboral al trabajo domèstic no remunerado, y éste es mayoritariamente la única actividad que realizan las mujeres. En el caso de las

cap de família les mares, que al seu torn representen el percentatge més alt d'aturats en esta situació. Finalment, les dones són les principals beneficiàries de pensions assistencials o de viudetat que són les econòmicament més baixes.

La necessitat d'eliminar les diferències existents entre dones i hòmens requerix l'adopció de mesures raonables i adequades que, partint dels desequilibris que caracteritzen les actuals relacions de gènere, s'encaminen a la superació de la discriminació per raó de sexe tant des d'una perspectiva individual com a col·lectiva, a fi de garantir el dret fonamental a la igualtat de dones i de hòmens.

III. Finalitat de la llei

Esta llei, emmarcada en les normes anteriorment esmentades, pretén establir una sèrie de mesures i garanties en l'àmbit de la Comunitat Valenciana dirigides a l'eliminació de la discriminació i a la consecució de l'exercici dels drets humans i les llibertats fonamentals per a les dones sobre la base de la igualtat de dones i hòmens.

Els àmbits que requerixen actuacions i mesures per a eradicar la discriminació són múltiples, però, tenint en compte les competències del títol III de l'Estatut d'Autonomia i l'amplitud d'estes, la llei desplega diferents mesures segons que es tracte de competències exclusives, desenrotll de legislació bàsica o d'execució de la Generalitat. Les mesures establides en la present llei, d'acord amb els nivells de competència, tenen en uns casos un caràcter més prescriptiu i en altres més de foment o promoció, sempre amb l'obligatorietat que esdevé del caràcter de norma legal.

IV. Àmbits d'actuació

Les actuacions en l'àmbit laboral són considerades de la màxima importància en la mesura que la incorporació de les dones al mercat de treball els procura independència econòmica, considerat este un dels factors necessaris per a la igualtat. L'accés a l'ocupació i les accions que fomenten este accés és una de les prioritats sobre les quals han de basar-se les mesures per a la igualtat, però també la igualtat de retribució i les condicions de treball, la seguretat social, la promoció professional i la possibilitat de conciliar l'activitat professional amb la vida familiar són pilars bàsics sobre els quals descansa la política comunitària plasmada en les diferents directives en aplicació del principi d'igualtat.

Entre les actuacions en l'àmbit social requerixen una especial atenció les referides a la violència de gènere exercida contra les dones com una forma perversa d'exercici del poder, mitjançant l'ús de la força física, psicològica, econòmica, o d'un altre tipus, l'origen de la qual es troba en la desigualtat de les relacions entre hòmens i dones i es manifesta sota la forma de maltractaments, violació, abusos sexuals, assetjament sexual, prostitució i tràfic de dones.

La igualtat de dones i hòmens necessita actuacions que incidisquen en àmbits considerats fins fa relativament poc temps com a privats, però que tenen gran rellevància en els considerats tradicionalment com a públics. Així, la dedicació quasi en exclusiva a l'atenció de persones dependents, majoritàriament població infantil i de major edat, ha impedit les dones incorporar-se al mercat de treball i a l'activitat pública en igualtat de condicions amb els hòmens. És necessari establir una relació adequada entre el que és públic i el que és privat i prendre mesures que incidisquen en el benestar de la ciutadania, afavorint la consecució de la igualtat real.

V. Noves tecnologies i societat de la informació

El nou context tecnològic que caracteritza la nostra societat actual obliga les administracions públiques, per la seua funció de prestar servici a la ciutadania, a considerar les noves tecnologies

famílias monoparentales, éstas tienen generalmente como cabeza de familia a las madres, que a su vez representan el porcentaje más alto de parados en esta situación. Finalmente, las mujeres son las principales beneficiarias de pensiones asistenciales o de viudedad que son las económicamente más bajas.

La necesidad de eliminar las diferencias existentes entre mujeres y hombres requiere la adopción de medidas razonables y adecuadas que, partiendo de los desequilibrios que caracterizan las actuales relaciones de género, se encaminen a la superación de la discriminación por razón de sexo tanto desde una perspectiva individual como colectiva, con la finalidad de garantizar el derecho fundamental a la igualdad de mujeres y hombres.

III. Finalidad de la ley

Esta ley, emmarcada en las normas anteriormente citadas, pretende establecer una serie de medidas y garantías en el ámbito de la Comunidad Valenciana dirigidas a la eliminación de la discriminación y a la consecución del ejercicio de los derechos humanos y las libertades fundamentales para las mujeres sobre la base de la igualdad de mujeres y hombres.

Los ámbitos que requieren actuaciones y medidas para erradicar la discriminación son múltiples, pero, teniendo en cuenta las competencias del título III del Estatuto de Autonomía y la amplitud de las mismas, la ley desarrolla diferentes medidas según se trate de competencias exclusivas, desarrollo de legislación básica o de ejecución de la Generalitat. Las medidas establecidas en la presente ley, de acuerdo con los niveles de competencia, tienen en unos casos un carácter más prescriptivo y en otros más de fomento o promoción, siempre con la obligatoriedad que deviene del carácter de norma legal.

IV. Ámbitos de actuación

Las actuaciones en el ámbito laboral son consideradas de la máxima importancia en la medida que la incorporación de las mujeres al mercado de trabajo les procura independencia económica, considerado este uno de los factores necesarios para la igualdad. El acceso al empleo y las acciones que fomenten este acceso es una de las prioridades sobre las que deben basarse las medidas para la igualdad, pero también la igualdad de retribución y las condiciones de trabajo, la seguridad social, la promoción profesional y la posibilidad de conciliar la actividad profesional con la vida familiar son pilares básicos sobre los que descansa la política comunitaria plasmada en las diferentes directives en aplicación del principio de igualdad.

Entre las actuaciones en el ámbito social requieren una especial atención las referidas a la violencia de género ejercida contra las mujeres como una forma perversa de ejercicio del poder, mediante el empleo de la fuerza física, psicológica, económica, o de otro tipo, cuyo origen se encuentra en la desigualdad de las relaciones entre mujeres y hombres y se manifiesta bajo la forma de malos tratos, violación, abusos sexuales, acoso sexual, prostitución y tráfico de mujeres.

La igualdad de mujeres y hombres necesita de actuaciones que incidan en ámbitos considerados hasta hace relativamente poco tiempo como privados, pero que tienen gran relevancia en los considerados tradicionalmente como públicos. Así, la dedicación casi en exclusiva al cuidado de personas dependientes, mayoritariamente población infantil y de mayor edad, ha impedido a las mujeres incorporarse al mercado de trabajo y a la actividad pública en igualdad de condiciones con los hombres. Es necesario establecer una relación adecuada entre lo público y lo privado y tomar medidas que incidan en el bienestar de la ciudadanía, favoreciendo la consecución de la igualdad real.

V. Nuevas tecnologías y sociedad de la información

El nuevo contexto tecnológico que caracteriza nuestra sociedad actual obliga a las administraciones públicas, por su función de prestar servicio a la ciudadanía, a considerar las nuevas tecnologías

com a recurs estratègic en la consecució dels seus objectius fonamentals.

Per això, i en el marc de la present llei, han de ser capaces de facilitar que les dones adapten les seues estratègies i establisquen aliances que els permeten contribuir i alhora beneficiar-se d'este creixement global. Per a això fomentaran una participació activa de les dones en la nova societat del coneixement, eliminant les barres que dificulten el seu accés.

D'altra banda, la capacitat de les tecnologies de la informació per a permetre acords que concilien família i treball de forma més assequible pot contribuir que hòmens i dones combinen estos dos aspectes, tot oferint-los noves possibilitats en la seua carrera professional i en el seu desenvolupament social.

Els mitjans de comunicació utilitzen una imatge de l'home i la dona que perpetuen la diferència de funcions socials basades en el sexe, alhora que transmeten en la seua programació continguts que es contraposen obertament als valors democràtics. És necessari que estos mitjans, fonamentalment els de titularitat pública, adequen el contingut de les seues activitats als principis i valors que inspiren la nostra constitució.

En este context, les administracions públiques hauran d'adaptar-se, en el marc d'una constant modernització, als nous mitjans de comunicació social i aprofitar les seues potencialitats com a potents mecanismes de difusió de valors i principis de no discriminació i d'igualtat entre hòmens i dones.

VI. La participació en els assumptes públics

La participació política de les dones manté un dèficit inexplicable en un sistema democràtic quan la infrarepresentació de qualsevol d'estos dos sexes s'allunya de la proporció natural que existix en la societat. El concepte de democràcia només adoptarà un sentit real i dinàmic, com correspon a l'expressió més acabada d'esta forma de govern, quan les orientacions polítiques siguen definides en comú per dones i hòmens tenint en compte, de forma equitativa, els interessos i aptituds de totes les persones.

El funcionament de l'administració pública, si bé pot considerar-se com un dels més correctes des de la perspectiva de la igualtat, patix d'algunes pràctiques que és necessari eradicar. Des d'esta perspectiva, la llei introdueix algunes mesures per a possibilitar el funcionament de l'administració autonòmica de tal forma que es garantisca l'actuació d'esta des del punt de vista de la igualtat.

En este sentit, les administracions públiques hauran d'adaptar les seues estructures i els seus procediments a fi d'integrar la perspectiva de gènere i l'objectiu de la igualtat de dones i hòmens en el conjunt de les polítiques i accions que duguen a terme tots i cada un dels seus departaments.

Per a això, hauran d'impulsar els canvis necessaris, crear estructures de cooperació interdepartamental al més alt nivell de responsabilitat, i desplegar mètodes i eines que facen possible la integració de l'estratègia de la «transversalitat del gènere» dins de cada departament administratiu, facilitant la formació adequada a responsables polítics i al personal tècnic i creant instruments d'avaluació, de tal forma que es garantisca la qualitat de tota política o actuació del Govern des del punt de vista de la igualtat.

Finalment, la llei establix algunes mesures relacionades amb les institucions públiques valencianes, a fi de garantir al màxim nivell la gradual implantació de la igualtat real a la Comunitat Valenciana.

TÍTOL I

Objecte, Principis Generals i Àmbit de la Llei

Article 1. Objecte

Aquesta llei té per objecte regular i fer efectiu el principi d'igualtat entre dones i homes a la Comunitat Valenciana, establir els principis generals que han d'orientar aquesta igualtat, determi-

como recurso estratégico en la consecución de sus objetivos fundamentales.

Por ello, y en marco de la presente ley, deben ser capaces de facilitar que las mujeres adapten sus estrategias y establezcan alianzas que les permitan contribuir y al mismo tiempo beneficiarse de este crecimiento global. Para ello fomentarán una participación activa de las mujeres en la nueva sociedad del conocimiento, eliminando las barreras que dificulten su acceso.

Por otra parte, la capacidad de las tecnologías de la información para permitir acuerdos que concilien familia y trabajo de forma más assequible puede contribuir a que hombres y mujeres combinen ambos aspectos, ofreciéndoles nuevas posibilidades en su carrera profesional y en su desarrollo social.

Los medios de comunicación utilizan una imagen del hombre y la mujer que perpetúan la diferencia de funciones sociales basadas en el sexo, a la vez que transmiten en su programación contenidos que se contraponen abiertamente a los valores democráticos. Es necesario que estos medios, fundamentalmente los de titularidad pública, adecuen el contenido de sus actividades a los principios y valores que inspiran nuestra constitución.

En este contexto, las administraciones públicas deberán, en el marco de una constante modernización, adaptarse a los nuevos medios de comunicación social y aprovechar sus potencialidades como potentes mecanismos de difusión de valores y principios de no discriminación y de igualdad entre mujeres y hombres.

VI. La participación en los asuntos públicos

La participación política de las mujeres mantiene un déficit inexplicable en un sistema democrático cuando la infrarepresentación de cualquiera de ambos sexos se aleja de la proporción natural que existe en la sociedad. El concepto de democracia sólo adoptará un sentido real y dinámico, como corresponde a la expresión más acabada de esta forma de gobierno, cuando las orientaciones políticas sean definidas en común por mujeres y hombres teniendo en cuenta, de forma equitativa, los intereses y aptitudes de todas las personas.

El funcionamiento de la administración pública, si bien puede considerarse como uno de los más correctos desde la perspectiva de la igualdad, adolece de algunas prácticas que es necesario erradicar. Desde esta perspectiva, la ley introduce algunas medidas para possibilitar el funcionamiento de la administración autonómica de tal forma que se garantice la actuación de la misma desde el punto de vista de la igualdad.

En este sentido, las administraciones públicas deberán adaptar sus estructuras y sus procedimientos con el fin de integrar la perspectiva de género y el objetivo de la igualdad de mujeres y hombres en el conjunto de las políticas y acciones que lleven a cabo todos y cada uno de sus departamentos.

Para ello, deberán impulsar los cambios necesarios, crear estructures de cooperació interdepartamental al más alto nivel de responsabilidad, y desarrollar métodos y herramientas que hagan posible la integración de la estrategia de la «transversalidad del género» dentro de cada departamento administrativo, facilitando la formación adecuada a responsables políticos y al personal técnico y creando instrumentos de evaluación, de tal forma que se garantice la calidad de toda política o actuación del Gobierno desde el punto de vista de la igualdad.

Por último, la ley establece algunas medidas relacionadas con las instituciones públicas valencianas, con el fin de garantizar al máximo nivel la paulatina implantación de la igualdad real en la Comunidad Valenciana.

TÍTULO I

Objeto, principios generales y ámbito de la Ley

Artículo 1. Objeto

La presente ley tiene por objeto regular y hacer efectivo el principio de igualdad de mujeres y hombres en la Comunidad Valenciana, establecer los principios generales que deben orientar dicha

nar les accions bàsiques que han de ser implementades, com també establir l'organització administrativa de la igualtat d'oportunitats entre dones i homes a la Comunitat Valenciana.

Article 2. Principis Generals (nou)

a) Són contràries a l'ordenament jurídic les actuacions públiques o els comportaments privats que siguen discriminatoris.

b) No tota desigualtat és constitutiva de discriminació. No hi ha una prohibició general que impedisca establir qualsevol diferència, allò que es prohibeix és la desigualtat si manca de justificació objectiva, racional i raonable.

c) Quan es dispose una diferència de tracte han d'emprar-se els mitjans que resulten proporcionats i adequats o congruents amb els fins que es persegueixen.

Article 3. Àmbit de la Llei.

Aquesta llei serà d'aplicació en tot l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana, en totes les actuacions referides a la planificació, les accions, la gestió i l'execució d'actuacions en matèria d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

Les actuacions regulades fan referència tant a les mesures noves que s'implementen com a les que actualment s'estan fent, com també les que ja existeixen en matèria d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes, ja siguen promogudes o fetes per persones físiques o jurídiques, de naturalesa pública o privada.

Article 4. Principis rectors de l'acció administrativa

1. Els poders públics valencians adoptaran les mesures apropiades per a modificar els patrons socioculturals de conducta assignats d'acord amb el gènere, amb la finalitat d'eliminar els prejudis, els usos i els costums de qualsevol índole basats en la idea d'inferioritat o en funcions estereotipades de dones i hòmens contràries al principi d'igualtat.

2. Les distintes administracions públiques adoptaran una estratègia dual basada en el principi de complementaritat de mesures d'acció positiva i les que responguen a la transversalitat de gènere. L'adopció per part del govern valencià de mesures especials de caràcter temporal encaminades a accelerar la igualtat de facto entre la dona i l'home no es considerarà discriminatoria en la forma definida en les convencions internacionals. Aquestes mesures cessaran quan s'hauran assolit els objectius d'igualtat, oportunitat i tracte.

3. El Consell de la Generalitat informarà a les Corts Valencianes sobre les actuacions dutes a terme per a l'acompliment de la present llei.

TÍTOL II De l'actuació Administrativa

CAPÍTOL I Educació per a la Igualtat

Article 5. Ideari educatiu i valors constitucionals

1. La Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu estableix els principis per a avançar cap a un sistema coeducatiu, entès com a model d'ensenyança basat en la formació en igualtat entre sexes, el rebuig de tota forma de discriminació i la garantia d'una orientació acadèmica i professional no esbiaixada pel gènere.

2. Per això, des del sistema coeducatiu d'ensenyança es potenciarà la igualtat real de dones i hòmens, en totes les seues dimensions: curricular, escolar i altres.

Article 6. Dret a l'educació i igualtat d'oportunitats

El govern valencià adoptarà les mesures necessàries per a garantir l'oferta d'ensenyament no reglat, especialment per a les dones de les zones rurals, amb l'objectiu que desenvolupen les

igualdad, determinar las acciones básicas que deben ser implementadas, así como establecer la organización administrativa de la igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres en la Comunidad Valenciana.

Artículo 2. Principios generales

a) Son contrarias al ordenamiento jurídico las actuaciones públicas o los comportamientos privados que sean discriminatorios.

b) No toda desigualdad es constitutiva de discriminación. No hay una prohibición general que impida establecer cualquier diferencia, lo que se prohíbe es la desigualdad que carece de justificación objetiva, racional y razonable.

c) Cuando se disponga una diferencia de trato deben emplearse los medios que resulten proporcionados y adecuados o congruentes con los fines que se persiguen.

Artículo 3. Ámbito de la ley

La presente ley será de aplicación en todo el ámbito territorial de la Comunidad Valenciana, en todas las actuaciones referidas a la planificación, acciones, gestión y ejecución de actuaciones en materia de igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres.

Las actuaciones reguladas están referidas tanto a las nuevas medidas que se implementen como a las que actualmente se están realizando, así como las que ya existen en materia de igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres, ya sean promovidas o realizadas por personas físicas o jurídicas, de naturaleza pública o privada.

Artículo 4. Principios rectores de la acción administrativa

1. Los poderes públicos valencianos adoptarán las medidas apropiadas para modificar los patrones socio-culturales de conducta asignados en función del género, con la finalidad de eliminar los prejuicios, los usos y las costumbres de cualquier índole basados en la idea de inferioridad o en funciones estereotipadas de mujeres y hombres contrarias al principio de igualdad.

2. Las distintas administraciones públicas adoptarán una estrategia dual basada en el principio de complementariedad de medidas de acción positiva y las que respondan a la transversalidad de género. La adopción por el Gobierno Valenciano de medidas especiales de carácter temporal encaminadas a acelerar la igualdad de facto entre la mujer y el hombre no se considerará discriminatoria en la forma definida en las convenciones internacionales. Estas medidas cesarán cuando se hayan alcanzado los objetivos de igualdad, oportunidad y trato.

3. El Consell de la Generalitat informarà a las Corts Valencianes de las actuaciones llevadas a cabo para el cumplimiento de la presente ley.

TÍTULO II De la Actuación Administrativa

CAPÍTULO I Educación para la igualdad

Artículo 5. Ideario educativo y valores constitucionales

1. La Ley de Ordenación General del Sistema Educativo sienta los principios para avanzar hacia un sistema coeducativo, entendido como modelo de enseñanza basado en la formación en igualdad entre sexos, el rechazo de toda forma de discriminación y la garantía de una orientación académica y profesional no sesgada por el género.

2. Por ello, desde el sistema coeducativo de enseñanza se potenciará la igualdad real de mujeres y hombres, en todas sus dimensiones: curricular, escolar y otras.

Artículo 6. Derecho a la educación e igualdad de oportunidades

El Consell de la Generalitat adoptarà las medidas necesarias para garantizar la oferta de enseñanza no reglada, especialmente para las mujeres de las zonas rurales, con el objetivo de que desa-

seues capacitats pel que fa a la salut, a les microempreses, a l'agricultura i als seus drets legals.

Article 7. L'educació i la conciliació familiar i laboral

El govern valencià adoptarà les mesures necessàries per a garantir l'ampliació de l'horari d'obertura de tots els centres públics que impartsquen educació infantil i educació primària, amb la finalitat d'atendre les necessitats de les famílies que ho necessiten per l'horari laboral de la mare i el pare.

Article 8. Formació per a la igualtat

L'Administració autonòmica competent en matèria educativa establirà i fomentarà els mecanismes de formació, control i seguiment, adaptats als diferents nivells d'ensenyament (infantil, primària, secundària i universitari), per a implantar i garantir la igualtat de sexes en el sistema educatiu valencià mitjançant l'aprovació i seguiment de l'execució de Plans anuals de coeducació en cada nivell educatiu.

Article 9. Promoció en la universitat de la igualtat d'oportunitats

Per això, el Govern Valencià finançarà en col·laboració amb les universitats valencianes, activitats anuals per la promoció d'assignatures i projectes docents amb un enfocament de gènere. Promoció en la Universitat de l'igualtat d'oportunitats. Les Universitats deuen promoure l'implantació de assignatures i realització de projectes docents que incorporen la perspectiva de gènere.

CAPÍTOL II

Igualtat i participació política

Article 10. Representació paritària de dones i hòmens

Les Corts Valencianes i el Consell de la Generalitat procuraran en el nomenament o designació de persones, per a constituir o formar part d'òrgans o institucions, que existisca una presència paritària de dones i hòmens.

Article 11. Espais electorals

El Consell de la Generalitat afavorirà la presència de dones en les candidatures presentades a les Corts Valencianes pels partits polítics i les agrupacions electorals.

Els mitjans de comunicació de titularitat pública tindran en compte en la disposició del temps gratuït aquelles candidatures amb presència equilibrada de dones i hòmens, respectant, en tot cas, les previsions de la Llei Electoral Valenciana.

Article 12. Subvencions electorals

Les subvencions electorals de la Generalitat reconegudes per llei s'incrementaran en un 10 per cent per als escons obtinguts per dones, sempre que este increment resulte compatible amb les previsions de la Llei Electoral Valenciana. Este mateix percentatge s'aplicarà en la subvenció per a cada un dels vots aconseguits per les candidatures que s'adeqüen al que disposa l'article anterior a esta llei, quan tal percentatge resulte compatible amb les previsions de la Llei Electoral Valenciana.

CAPÍTOL III

Igualtat en l'àmbit laboral

Article 13. Accés a l'ocupació en condicions d'igualtat

En relació amb el treball, la present llei empararà totes les mesures adequades per al compliment de la igualtat en l'accés a l'ocupació.

Article 14. Igualtat i dones amb discapacitat

La Generalitat Valenciana garantirà que les mesures de suport a la inserció laboral contemplen especialment les dones discapacitades, sobretot en els aspectes que puguen redundar en el millor man-

rollen sus capacidades en relación a su salud, a las microempresas, a la agricultura y a sus derechos legales.

Artículo 7. La educación y la conciliación familiar y laboral

El Consell de la Generalitat adoptarà las medidas necesarias para garantizar la ampliación del horario de apertura de todos los centros públicos que impartan educación infantil y educación primaria, con el fin de atender las necesidades de las familias que lo precisen por el horario laboral de la madre y el padre.

Artículo 8. Formación para la igualdad

La administración autonómica competente en materia educativa establecerá y fomentará los mecanismos de formación, control y seguimiento, adaptados a los diferentes niveles de enseñanza (infantil, primaria, secundaria y universitaria) para implantar y garantizar la igualdad de sexos en el sistema educativo valenciano mediante la aprobación y el seguimiento de la ejecución de planes anuales de coeducación en cada nivel educativo.

Artículo 9. Promoción en la universidad de la igualdad de oportunidades

A tal efecto, el Gobierno Valenciano financiará en colaboración con las universidades valencianas, actividades anuales para la promoción de asignaturas y proyectos docentes con un enfoque de género. Promoción en la Universidad de la igualdad de oportunidades. Las universidades deben promover la implantación de asignaturas y realización de proyectos docentes que incorporen la perspectiva de género.

CAPÍTULO II

Igualdad y participación política

Artículo 10. Representación paritaria de mujeres y hombres

Las Corts Valencianes y el Consell de la Generalitat procurarán en el nombramiento o designación de personas, para constituir o formar parte de órganos o instituciones, que exista una presencia paritaria de mujeres y hombres.

Artículo 11. Espacios electorales

El Consell de la Generalitat favorecerá la presencia de mujeres en las candidaturas presentadas a las Corts Valencianes por los partidos políticos y agrupaciones electorales.

Los medios de comunicación de titularidad pública tendrán en cuenta en la disposición del tiempo gratuito aquellas candidaturas con presencia equilibrada de mujeres y hombres, respetando, en todo caso, las previsions de la Ley Electoral Valenciana.

Artículo 12. Subvenciones electorales

Las subvenciones electorales de la Generalitat reconocidas por ley se incrementarán en un 10 por ciento para los escaños obtenidos por mujeres, siempre que dicho incremento resulte compatible con las previsions de la Ley Electoral Valenciana. Este mismo porcentaje se aplicará en la subvención para cada uno de los votos conseguidos por las candidaturas que se adecuen a lo dispuesto en el artículo anterior de esta ley, cuando tal porcentaje resulte compatible con las previsions de la Ley Electoral Valenciana.

CAPÍTULO III

Igualdad en el ámbito laboral

Artículo 13. Acceso al empleo en condiciones de igualdad

En relación con el trabajo, la presente ley amparará todas las medidas adecuadas para el cumplimiento de la igualdad en el acceso al empleo.

Artículo 14. Igualdad y mujeres con discapacidad

La Generalitat garantizará que las medidas de apoyo a la inserción laboral contemplen especialmente a las mujeres discapacitadas, sobre todo en aquellos aspectos que puedan redundar en el

teniment del seu estat de salut o que n'eviten l'empitjorament, com també en la conciliació familiar i criaça de les filles i els fills.

Article 15. Mesures de foment de l'ocupació

1. El Consell de la Generalitat, incorporarà als Plans d'Ocupació Valenciana mesures específiques d'igualtat per a favorir l'accés de les dones al seu primer treball, facilitarà l'accés a una ocupació a dones majors de 45 anys que no havent desenvolupat mai un treball fora de casa, i facilitarà el retorn al mercat laboral a aquelles dones que ho abandonaren per a cuidar a la seua descendència, persones majors o altres persones dependents al seu càrrec.

2. S'establiran i activaran programes integrals de formació professional, de foment d'ocupació i conciliació de vida familiar i laboral, per a la incorporació de les dones a llocs de treball, professions i sectors de l'economia valenciana en què estan infrarepresentades. Aquests programes seran específics i prioritaris per aquelles dones amb risc d'exclusió social.

Article 16. Servei d'acompanyament a la creació i la millora d'empreses

La Generalitat Valenciana implementarà un servei específic dins dels centres Infodona especialitzat en l'acompanyament a la iniciativa empresarial de les dones, des d'on s'oferirà informació, assessorament, formació i acompanyament per a la creació d'empreses i la millora de l'activitat empresarial i/o autònoma de les dones de la Comunitat Valenciana.

Article 17. Conciliació de vida familiar i laboral

L'Administració autonòmica ampliarà la xarxa pública d'escoles infantils i guarderies laborals en les empreses, o prestacions econòmiques equivalents, en els períodes extraescolars, a fi de fer compatible el treball amb la maternitat i la paternitat a aquelles treballadores i treballadors amb descendència de menys de tres anys d'edat i en període de vacances als majors de tres anys

Article 18. Flexibilitat d'horaris

Les administracions públiques incentivaran les empreses que faciliten la inclusió, en els convenis col·lectius d'empresa i d'àmbit superior, d'acords sobre la flexibilitat d'horaris segons les necessitats familiars del personal al seu servei.

Article 19. Permisos parentals

A fi de fomentar el permís parental compartit, l'administració autonòmica posarà en marxa campanyes de sensibilització i prendrà mesures que incentiven les empreses i el personal al seu servei.

Article 20. Els plans d'igualtat en les empreses

1. L'administració autonòmica incentivarà les empreses que establisquen plans d'igualtat que tinguen com a objecte corregir les desigualtats de gènere, incorporen mesures innovadores per a fer realitat la igualtat en la seua organització, i proporcionen servicis que faciliten la conciliació de la vida familiar i laboral del personal al seu servei.

2. Als efectes d'esta llei, es consideren plans d'igualtat aquells documents en què es vertebren les estratègies de les entitats per a la consecució real i efectiva del principi d'igualtat d'oportunitats entre hòmens i dones, i que necessàriament hauran de contindre mesures concretes per a fer efectiu el principi esmentat.

3. Per a obtindre les corresponents ajudes previstes per a les empreses, els plans d'igualtat d'estes hauran de ser visats pel centre directiu de l'administració de la Generalitat Valenciana amb competències en matèria de dona, havent de presentar anualment davant l'organisme esmentat un informe d'avaluació de resultats.

mejor mantenimiento de su estado de salud o evitación de empeoramiento del mismo, así como en la conciliación familiar y crianza de las hijas y los hijos.

Artículo 15. Medidas de fomento del empleo

1. El Consell de la Generalitat, incorporarà a los Planes de Empleo Valenciano medidas específicas de igualdad para favorecer el acceso de las mujeres a su primer trabajo, facilitará el acceso a un empleo a mujeres mayores de 45 años que no hayan desarrollado nunca un trabajo fuera del hogar, y facilitará el retorno al mercado de trabajo a aquellas mujeres que lo abandonaron para cuidar a su descendencia, personas mayores y otras personas dependientes a su cargo.

2. Se establecerán y activarán programas integrales de formación profesional, de fomento de empleo y conciliación de vida familiar y laboral, para la incorporación de las mujeres a puestos de trabajo, profesionales y sectores de la economía valenciana en los que estén infrarepresentadas. Estos programas serán específicos y prioritarios para aquellas mujeres con riesgo de exclusión social.

Artículo 16. Servicio de acompañamiento a la creación y mejora de empresas

La Generalitat implementará un servicio específico dentro de los centros Infodona especializado en el acompañamiento a la iniciativa empresarial de las mujeres, desde los que se ofrecerá información, asesoramiento, formación y acompañamiento para la creación de empresas y la mejora de la actividad empresarial y/o autonomía de las mujeres de la Comunidad Valenciana.

Artículo 17. Conciliación de vida familiar y laboral

La administración autonómica ampliará la red pública de escuelas infantiles y guarderías laborales en las empresas, o prestaciones económicas equivalentes, en los períodos extraescolares, con el fin de hacer compatible el trabajo con la maternidad y la paternidad a aquellas trabajadoras y trabajadores con descendencia de menos de tres años de edad y en período de vacaciones a los mayores de tres años.

Artículo 18. Flexibilidad de horarios

Las administraciones públicas incentivarán a las empresas que faciliten la inclusión, en los convenios colectivos de empresa y de ámbito superior, de acuerdos sobre la flexibilidad de horarios en función de las necesidades familiares del personal a su servicio.

Artículo 19. Permisos parentales

Con el fin de fomentar el permiso parental compartido, la administración autonómica pondrá en marcha campañas de sensibilización y tomará medidas que incentiven a las empresas y al personal a su servicio.

Artículo 20. Los planes de igualdad en las empresas

1. La administración autonómica incentivará a las empresas que establezcan planes de igualdad que tengan por objeto corregir las desigualdades de género, incorporen medidas innovadoras para hacer realidad la igualdad en su organización, y proporcionen servicios que faciliten la conciliación de vida familiar y laboral del personal a su servicio.

2. A los efectos de esta ley, se consideran planes de igualdad aquellos documentos en los que se vertebran las estrategias de las entidades para la consecución real y efectiva del principio de igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres, y que necesariamente deberán contener medidas concretas para hacer efectivo dicho principio.

3. Para obtener las correspondientes ayudas previstas para las empresas, los planes de igualdad de éstas deberán ser visados por el centro directivo de la administración de la Generalidad Valenciana con competencias en materia de mujer, debiendo presentar anualmente ante dicho organismo un informe de evaluación de resultados.

4. Les empreses o les organitzacions participades majoritàriament amb capital públic hauran d'elaborar un pla d'igualtat.

Article 21. La discriminació salarial

Els departaments de l'administració autonòmica competent en matèria d'ocupació, establiran instruments adequats al servici de la Inspecció de Treball per a controlar i fer complir a les persones empleadores el principi d'igualtat de remuneració de dones i hòmens per un mateix treball o per treballs d'igual valor, així com qualsevol altra mesura que considere necessària per a assegurar el principi d'igualtat de remuneració.

Article 22. Programes d'inserció sociolaboral per a les víctimes de maltractaments

L'administració autonòmica implantarà programes d'inserció sociolaboral individualitzats per a les víctimes de maltractaments que possibiliten la seua incorporació efectiva al mercat laboral.

Article 23. L'assetjament sexual

En l'àmbit de les seues competències, l'administració autonòmica incorporarà i aplicarà en les relacions laborals el codi de conducta contra l'assetjament sexual recollit en la Recomendació de la Comissió de les Comunitats Europees de 27 de novembre de 1991, relativa a la protecció de la dignitat de la dona i de l'home en el treball, i en els plans d'igualtat elaborats per les empreses.

Article 24. La igualtat en la negociació col·lectiva

L'administració autonòmica, a través del registre de convenis col·lectius, informarà l'aplicació del principi d'igualtat de gèneres. Quan a través del registre de convenis s'observara l'existència d'un conveni que continga clàusules que pogueren ser contràries al principi d'igualtat reconegut en la Constitució espanyola i desplegat per la present llei, l'autoritat competent adoptarà les mesures oportunes previstes en la legislació laboral.

CAPI TOL IV
Benestar i Família

Article 25. L'atenció de les persones dependents

L'administració autonòmica establirà els mitjans necessaris per a atendre la demanda d'atenció de la població infantil, les persones majors i les persones amb discapacitat, facilitant l'accés dels servicis al lloc de residència de les persones beneficiàries, a fi d'afavorir la incorporació de les dones al mercat de treball.

Article 26. La feminització de la pobresa

En l'àmbit d'aplicació d'aquesta llei i per evitar les borses de marginalitat o pobresa que està suposant l'impagament reiterat de les pensions per aliments a les dones, la Generalitat Valenciana garantirà, mitjançant un sistema de bestretes, el pagament d'aliments reconeguts, a favor de les filles i els fills menors d'edat, en conveni judicialment aprovat o resolució judicial, en els supòsits de separació legal, divorci, declaració de nul·litat del matrimoni i procés de filiació o d'aliments. El pagament de les bestretes previstes s'atendrà amb càrrec a un fons dotat en els pressupostos de la Generalitat Valenciana. La gestió d'aquest fons correspondrà a la Conselleria d'Economia, Hisenda i Ocupació

Article 27. Pla Integral de la Família i la Infància

El Govern Valencià inclourà en la planificació de les seues actuacions en matèria de família i infància mesures dirigides a facilitar la coresponsabilitat i l'exercici conjunt de les càrregues familiars i procurar la igualtat real de dones i hòmens en l'esfera de les tasques domèstiques

4. Las empresas u organizaciones participadas mayoritariamente con capital público deberán elaborar un plan de igualdad.

Artículo 21. La discriminación salarial

Los departamentos de la administración autonómica competente en materia de empleo, establecerán instrumentos adecuados al servicio de la Inspección de Trabajo para controlar y hacer cumplir a las personas empleadoras el principio de igualdad de remuneración de mujeres y hombres por un mismo trabajo o por trabajos de igual valor, así como cualesquiera otra medida que considere necesaria para asegurar el principio de igualdad de remuneración.

Artículo 22. Programas de inserción socio-laboral para las víctimas de malos tratos

La administración autonómica implantará programas de inserción socio-laboral individualizados para las víctimas de malos tratos que permitan su incorporación efectiva al mercado laboral.

Artículo 23. El acoso sexual

En el ámbito de sus competencias, la Administración autonómica incorporará y aplicará en las relaciones laborales el código de conducta contra el acoso sexual recogido en la Recomendación de la Comisión de las Comunidades Europeas de 27 de noviembre de 1991, relativa a la protección de la dignidad de la mujer y del hombre en el trabajo, y en los planes de igualdad elaborados por las empresas.

Artículo 24. La igualdad en la negociación colectiva

La administración autonómica, a través del registro de convenios colectivos, informará la aplicación del principio de igualdad de géneros. Cuando a través del registro de convenios se observara la existencia de un convenio que contenga cláusulas que pudieran ser contrarias al principio de igualdad reconocido en la Constitución española y desarrollado por la presente ley, la autoridad competente adoptará las medidas oportunas previstas en la legislación laboral.

CAPI TULO IV
Bienestar y Familia

Artículo 25. El cuidado de las personas dependientes

La administración autonómica establecerá los medios necesarios para atender la demanda de cuidados de la población infantil, personas mayores y personas con discapacidad, facilitando el acceso de los servicios al lugar de residencia de las personas beneficiarias, con el objeto de favorecer la incorporación de las mujeres al mercado de trabajo.

Artículo 26. La feminización de la pobreza

En el ámbito de aplicación de la presente ley, y para evitar las bolsas de marginalidad o pobreza que está suponiendo el impago reiterado de las pensiones por alimentos a las mujeres, la Generalitat Valenciana garantizará, mediante un sistema de anticipos, el pago de alimentos reconocidos, a favor de las hijas e hijos menores de edad, en convenio judicialmente aprobado o resolución judicial, en los supuestos de separación legal, divorcio, declaración de nulidad del matrimonio y proceso de filiación o de alimentos. El pago de los anticipos previstos se atenderá con cargo a un Fondo dotado en los Presupuestos de la Generalitat Valenciana. La gestión de dicho Fondo corresponderá a la Conselleria de Economía, Hacienda y Empleo.

Artículo 27. Plan Integral de la Familia e Infancia

El Gobierno Valenciano incluirá en la planificación de sus actuaciones en materia de familia e infancia, medidas dirigidas a facilitar la coresponsabilidad y ejercicio conjunto de las cargas familiares y procurar la igualdad real de mujeres y hombres en la esfera de las tareas domésticas.

CAPÍTOL V

*Igualtat d'oportunitats en el Marc de la Societat de la Informació**Article 28. Accés a les noves tecnologies*

1. La Generalitat facilitarà l'accés de les dones al maneig de les noves tecnologies de la comunicació i la informació, amb especial incidència en la població femenina.

2. Per a això, promourà programes específics que involucren les dones en la societat de la informació a través de programes formatius que permeten l'adquisició de coneixements en el maneig de les noves tecnologies.

Article 29. Campanyes d'informació i igualtat de dones amb discapacitat

La Generalitat Valenciana, en totes les campanyes d'informació sobre les mesures i les normes contemplades en la llei, en especial les de sensibilització contra la violència de gènere, vigilarà per la utilització dels mitjans adequats per a fer arribar els seus missatges a les dones amb discapacitat.

Article 30. Serveis de traducció

La Generalitat Valenciana garantirà serveis de traducció o interpretació al llenguatge dels signes per atendre dones mancades de visió o d'oïda, de manera que es facilitaran els textos amb els drets, els serveis i els recursos existents en braille per a dones cegues i les seues transcripcions per a persones sordes.

Article 31. Accés a la informació i comunicació

L'administració autonòmica adoptarà, a fi d'evitar qualsevol tipus de discriminació, les mesures necessàries per a eradicar les barreres que dificulten l'accés de les dones a la utilització dels diversos recursos de comunicació i informació.

Article 32. Foment de la participació femenina

L'administració autonòmica promourà una major representació de les dones en llocs tècnics i de disseny de tecnologies de la informació i també programes que estimulen i eliminen obstacles a la seua participació en aquest àmbit.

CAPÍTOL VI

*De la violència contra les Dones**Article 33. Investigació sobre la violència de gènere*

1. L'administració autonòmica promourà la investigació sobre les causes de la violència contra les dones i implantarà mesures per a impedir-les i reparar els seus efectes.

2. El govern valencià promourà, en el marc de les ajudes a la investigació, l'estudi a la Comunitat Valenciana d'un seguiment dels processos iniciats per maltractaments, agressions sexuals i persecució sexual i de les resolucions dictades per jutjats i tribunals: Prestarà especial atenció a les mesures cautelars adoptades i al raonament de les sentències o els actes.

Article 34. Assistència a les víctimes de violència de gènere

Les administracions públiques valencianes oferiran, en l'àmbit de les seues competències, assistència jurídica i psicològica i especialitzada i gratuïta a les víctimes de la violència de gènere.

Article 35. Seguiment i informació sobre les actuacions en matèria de violència contra les dones

El govern remetrà a les Corts Valencianes, almenys amb caràcter anual, un informe en què preceptivament es continguen:

a) Els recursos humans assistencials i econòmics destinats per l'administració autonòmica a la prevenció dels maltractaments i a la protecció de les dones víctimes dels maltractaments.

b) Informació sobre el nombre de denúncies presentades per maltractaments a dones.

CAPÍTULO V

*Igualdad de oportunidades en el marco de la sociedad de la información**Artículo 28. Acceso a las nuevas tecnologías*

1. La Generalitat facilitará el acceso de las mujeres al manejo de las nuevas tecnologías de la comunicación e información, con especial incidencia en la población femenina.

2. Para ello, promoverá programas específicos que involucren a las mujeres en la sociedad de la información a través de programas formativos que permitan la adquisición de conocimientos en el manejo de las nuevas tecnologías.

Artículo 29. Campañas de información e igualdad de mujeres con discapacidad

La Generalitat Valenciana, en todas las campañas de información sobre las medidas y normas contempladas en la ley, en especial las de sensibilización contra la violencia de género, vigilará para la utilización de los medios adecuados para hacer llegar sus mensajes a las mujeres con discapacidad.

Artículo 30. Servicios de traducción:

La Generalitat Valenciana garantizará servicios de traducción o interpretación al lenguaje de signos para atender a mujeres carentes de visión u oído, de tal manera que se facilitarán los textos con los derechos, servicios y recursos existentes en braille para mujeres ciegas y transcripciones de los mismos para personas sordas.

Artículo 31. Acceso a la información y comunicación

La administración autonómica adoptará, con el fin de evitar cualquier tipo de discriminación, las medidas necesarias para erradicar las barreras que dificulten el acceso de las mujeres a la utilización de los diversos recursos de comunicación e información.

Artículo 32. Fomento de la participación femenina

La Administración autonómica promoverá una mayor representación de las mujeres en puestos técnicos y de diseño de tecnologías de la información, promoviendo programas que estimulen y eliminen obstáculos a su participación en este ámbito.

CAPÍTULO VI

*De la violencia contra las mujeres**Artículo 33. Investigación sobre la violencia de género*

1 La administración autonómica promoverá la investigación sobre las causas de la violencia contra las mujeres e implantará medidas para impedir la y reparar sus efectos.

2 El Consell de la Generalitat promoverá, en el marco de las ayudas a la investigación, el estudio en la Comunidad Valenciana de un seguimiento de los procesos iniciados por malos tratos, agresiones sexuales y acoso sexual y de las resoluciones dictadas por Juzgados y Tribunales, prestando especial atención a las medidas cautelares adoptadas, y al razonamiento de las sentencias o autos.

Artículo 34. Asistencia a las víctimas de violencia de género

Las administraciones públicas valencianas ofrecerán, en el ámbito de sus competencias, asistencia jurídica y psicológica especializada y gratuita a las víctimas de la violencia de género.

Artículo 35. Seguimiento e información sobre las actuaciones en materia de violencia contra las mujeres:

El Gobierno remitirá a las Cortes Valencianas, al menos con carácter anual, un informe en que preceptivamente se contengan:

a) Los recursos humanos asistenciales y económicos destinados por la Administración autonómica a la prevención de los malos tratos y a la protección de las mujeres víctimas de ellos.

b) Información sobre el número de denuncias presentadas por malos tratos a mujeres.

c) Les actuacions desenvolupades per l'administració autonòmica per donar assistència a les dones maltractades.

d) Els procediments penals iniciats sobre violència domèstica, amb indicació del seu nombre, la classe de procediment penal, el delictes o falta imputat i la intervenció de l'administració autonòmica en aquests procediments. La reproducció de les sentències fermes condemnatòries sobre violència domèstica, quan es compte amb el consentiment de la víctima o, quan aquesta no poguera prestar-lo, amb el consentiment de les persones perjudicades. En tot cas, es respectarà la intimitat de la víctima, l'entorn familiar i, fonamentalment, la intimitat dels i les menors afectats i afectades.

e) Les actuacions dutes a terme per a la readaptació dels agressors.

f) Les activitats dutes a terme pel govern valencià en matèria de prevenció i sensibilització contra la violència envers les dones.

Article 36. Personació de l'administració autonòmica en els procediments per maltractaments

La conselleria amb competències en matèria de dona podrà proposar al govern valencià l'exercici de l'acció popular, a través del Gabinet Jurídic de la Generalitat o d'advocats col·legiats o advocades col·legiades, en els supòsits d'agressions físiques domèstiques en què es cause la mort o lesions greus a dones residents a la Comunitat Valenciana.

Article 37. Protocols de coordinació en els casos de maltractaments

La Generalitat adoptarà protocols d'actuació la finalitat dels quals siga garantir una actuació coordinada i eficaç dels diversos òrgans i entitats que intervinguen o presten assistència en els supòsits de maltractaments. De la mateixa manera, es promouran fórmules de col·laboració amb la resta d'administracions públiques valencianes amb competències en la matèria. Es tindran en compte els aspectes ja recollits en el Pla d'Igualtat d'Oportunitats.

Article 38. Prestacions per a habitatge

Les dones víctimes de maltractaments que hagen hagut d'abandonar el seu domicili, tindran accés preferent a les habitatges socials o, si és el cas, tindran preferència en la percepció d'una prestació econòmica específica per al lloguer d'un habitatge quan no disposen de recursos propis suficients.

Article 39. Protecció a les víctimes de maltractaments

La Generalitat adoptarà sistemes especials de protecció a les víctimes de maltractaments, en aquelles situacions en què es presumeix que puguen ser objecte d'un greu risc físic.

CAPÍTOL VII

Igualtat i Mitjans de Comunicació

Article 40. Imatge de la dona i pluralitat de rols

Els mitjans de comunicació de titularitat pública, i aquells en què participen o subvencionen les administracions públiques valencianes, transmetran en la seua programació una imatge de les dones que es corresponga amb la pluralitat de rols i funcions exercits per elles en la societat.

Article 41. Programació i valors constitucionals

En la programació dels mitjans de comunicació assenyalats en l'article anterior es promouran la igualtat, la tolerància i el rebuig de la violència, la dignitat de les persones i els valors constitucionals.

Article 42. Observatori de publicitat no sexista de la Comunitat Valenciana

La Generalitat Valenciana vetllarà, de manera específica, pel compliment del principi d'igualtat i no discriminació en la publici-

c) Las actuaciones desarrolladas por la Administración autonómica para dar asistencia a las mujeres maltratadas.

d) Los procedimientos penales iniciados sobre violencia doméstica, con indicación de su número, la clase de procedimiento penal, el delito o falta imputado y la intervención de la Administración autonómica en dichos procedimientos. La reproducción de las sentencias firmes condenatorias sobre violencia doméstica, cuando se cuente con el consentimiento de la víctima o, cuando ésta no pudiere prestarlo, con el consentimiento de las personas perjudicadas. En todo caso, se respetará la intimidad de la víctima, su entorno familiar y, fundamentalmente, la intimidad de las/los menores afectadas/os.

e) Las actuaciones llevadas a cabo para la readaptación de los agresores.

f) Las actividades llevadas a cabo por el Consell de la Generalitat en materia de prevención y sensibilización contra la violencia hacia las mujeres.

Artículo 36. Personación de la Administración autonómica en los procedimientos por malos tratos

La Conselleria con competencias en materia de mujer podrá proponer al Consell de la Generalitat el ejercicio de la acción popular, a través del Gabinete Jurídico de la Generalitat o de abogadas/os colegiadas/os, en los supuestos de agresiones físicas domésticas en los que se cause la muerte o lesiones graves a mujeres residentes en la Comunidad Valenciana.

Artículo 37. Protocolos de coordinación en los casos de malos tratos

La Generalitat adoptará protocolos de actuación cuya finalidad sea garantizar una actuación coordinada y eficaz de los diversos órganos y entidades que intervengan o presten asistencia en los supuestos de malos tratos. Del mismo modo, se promoverán fórmulas de colaboración con las restantes administraciones públicas valencianas con competencias en la materia. Se tendrán en cuenta los aspectos ya recogidos en el Plan de Igualdad de Oportunidades.

Artículo 38. Prestaciones para vivienda

Las mujeres víctimas de malos tratos que hayan tenido que abandonar su domicilio, tendrán acceso preferente a las viviendas sociales o, en su caso, tendrán preferencia en la percepción de una prestación económica específica para el alquiler de una vivienda, cuando no dispongan de recursos propios suficientes.

Artículo 39. Protección a las víctimas de malos tratos

La Generalitat adoptará sistemas especiales de protección a las víctimas de malos tratos, en aquellas situaciones en las que se presume que puedan ser objeto de un grave riesgo físico.

CAPÍTULO VII

Igualdad y medios de comunicación

Artículo 40. Imagen de la mujer y pluralidad de roles

Los medios de comunicación de titularidad pública, y aquellos en los que participen o subvencionen las administraciones públicas valencianas, transmitirán en su programación una imagen de las mujeres que se corresponda con la pluralidad de roles y funciones ejercidos por ellas en la sociedad.

Artículo 41. Programación y valores constitucionales

En la programación de los medios de comunicación señalados en el artículo anterior se promoverán la igualdad, la tolerancia, el rechazo a la violencia, la dignidad de las personas y los valores constitucionales.

Artículo 42. Observatorio de publicidad no sexista de la Comunidad Valenciana

La Generalitat velará, de manera específica, por el cumplimiento del principio de igualdad y no discriminación en la publicidad en

tat en els mitjans de comunicació social de titularitat pública, comptant per a això amb l'assessorament específic de l'Observatori de publicitat no sexista de la Comunitat Valenciana.

Article 43. Sobre l'eradicació de la violència

El govern valencià garantirà en els mitjans de comunicació audiovisual de titularitat pública, l'emissió de programes l'objectiu dels quals siga eradicar la violència contra les dones, l'assetjament sexual i l'explotació sexual de la dona. Així mateix es programarà l'emissió de campanyes institucionals sostingudes en el temps de sensibilització contra la violència de gènere.

TÍTOL III
Igualtat i Administració Pública

Article 44. Igualtat en els processos de formació i promoció de llocs de treball

Les administracions públiques valencianes establiran plans plurianuals de formació a fi de promoure, dins el respecte als principis de mèrit i capacitat, l'accés de les dones a la promoció interna de la funció pública.

Article 45. Igualtat en la promoció interna

Les administracions públiques establiran plans plurianuals dels diferents departaments amb la finalitat de promoure l'accés de les dones a la promoció interna de la funció pública. Cada departament haurà de fixar en els respectius plans els indicadors i els objectius.

Article 46. Foment de la igualtat en l'àmbit de la contractació

1. En cas d'empat en la puntuació obtinguda per dos o més empreses a les quals haguera correspost la màxima puntuació, tindran preferència en l'adjudicació dels contractes administratius de la Generalitat les proposicions dels licitadors que amb la solvència tècnica de l'empresa presenten un pla d'igualtat prèviament aprovat per qualsevol administració pública o òrgan competent, sempre que estes igualen en els seus termes les més avantajoses des del punt de vista dels criteris objectius que servixen de base per a l'adjudicació.

2. Sense perjudi del que estableix l'apartat anterior, l'òrgan de contractació podrà acordar l'establiment d'altres criteris addicionals de desempat de les empreses, tot incloent-hi la seua prelación.

L'adopció de qualsevol criteri addicional haurà de constar, en tot cas, en l'anunci de licitació.

Article 47. Assetjament sexual

L'administració autonòmica incorporarà en el Règim de la Funció Pública Valenciana el codi de conducta contra l'assetjament sexual recollit en la Recomanació de la Comissió de les Comunitats Europees de 27 de novembre de 1991, relativa a la protecció de la dignitat de la dona i de l'home en el treball.

Article 48. El llenguatge no sexista en els escrits administratius

Les administracions públiques valencianes posaran en marxa els mitjans necessaris perquè tota norma o escrit administratiu respecten en la seua redacció les normes relatives a la utilització d'un llenguatge no sexista.

TÍTOL IV
Institucions de Protecció del Dret
a la Igualtat de Dones i Hòmens

CAPÍTOL I
L'Observatori de Gènere

Article 49. L'Observatori de Gènere

1. El Consell de la Generalitat crearà l'Observatori de Gènere com a òrgan dependent i adscrit a la conselleria competent en matè-

los medios de comunicación social de titularidad pública, contando para ello con el asesoramiento específico del Observatorio de publicidad no sexista de la Comunidad Valenciana

Artículo 43. Sobre la erradicación de la violencia

El Consell de la Generalitat garantirà en los medios de comunicación audiovisual de titularidad pública, la emisión de programas cuyo objetivo sea erradicar la violencia contra las mujeres, el acoso sexual y la explotación sexual de la mujer. Así mismo, se programará la emisión de campañas institucionales sostenidas en el tiempo de sensibilización contra la violencia de género

TÍTULO III
Igualdad y Administración Pública

Artículo 44. Igualdad en los procesos de formación y promoción de puestos de trabajo

Las administraciones públicas valencianas establecerán planes plurianuales de formación con el fin de promover, dentro del respeto a los principios de mérito y capacidad, el acceso de las mujeres a la promoción interna de la función pública.

Artículo 45. Igualdad en la promoción interna

Las administraciones públicas establecerán planes plurianuales de los distintos departamentos con el fin de promover el acceso de las mujeres a la promoción interna de la función pública. Cada departamento deberá fijar en los respectivos planes los indicadores y objetivos.

Artículo 46. Fomento de la igualdad en el ámbito de la contratación

1. En caso de empate en la puntuación obtenida por dos o más empresas a las que les hubiera correspondido la máxima puntuación, tendrán preferencia en la adjudicación de los contratos administrativos de la Generalitat, las proposiciones de los licitadores que con la solvencia técnica de la empresa presenten un plan de igualdad previamente aprobado por cualquier administración pública u órgano competente, siempre que las mismas igualen en sus términos a las más ventajosas desde el punto de vista de los criterios objetivos que sirven de base para la adjudicación.

2. Sin perjuicio de lo establecido en el apartado anterior, el órgano de contratación podrá acordar el establecimiento de otros criterios adicionales de desempate de las empresas, incluida su prelación.

La adopción de cualquier criterio adicional deberá constar, en todo caso, en el anuncio de licitación.

Artículo 47. Acoso sexual

La administración autonómica incorporará en el Régimen de la Función Pública Valenciana el código de conducta contra el acoso sexual recogido en la Recomendación de la Comisión de las Comunidades Europeas de 27 de noviembre de 1991, relativa a la protección de la dignidad de la mujer y del hombre en el trabajo.

Artículo 48. El lenguaje no-sexista en los escritos administrativos

Las administraciones públicas valencianas pondrán en marcha los medios necesarios para que toda norma o escrito administrativo respeten en su redacción las normas relativas a la utilización de un lenguaje no-sexista.

TÍTULO IV
Instituciones de Protección del Derecho
a la Igualdad de Mujeres y Hombres

CAPÍTULO I
El Observatorio de Género

Artículo 49. El Observatorio de Género

1. El Consell de la Generalitat crearà el Observatori de Gènere como órgano dependiente y adscrito a la conselleria competente en

ria de dona, la funció de la qual serà estudiar i fer visibles les diferències de gènere.

2. L'Observatori de Gènere impulsarà la desagregació de dades per sexes en totes les estadístiques i investigacions que es duguen a terme a la Comunitat Valenciana, aprofundirà en l'estudi i la investigació sobre la realitat social des d'una perspectiva de gènere, i donarà compte de l'evolució dels índexs d'igualtat de dones i hòmens en l'àmbit de la comunitat valenciana.

3. L'Observatori de Gènere elaborarà un informe anual sobre el grau de compliment d'esta llei i de l'evolució dels índexs d'igualtat entre hòmens i dones, que elevarà a les Corts Valencianes.

CAPÍTOL II

El Consell Valencià de la Dona

Article 50. El Consell Valencià de la Dona

Com que la Generalitat Valenciana té l'obligació d'impulsar polítiques tendents a eliminar les discriminacions respecte a la dona a la nostra comunitat i promoure la participació plena de la dona en la vida política, econòmica i social, resulta imprescindible comptar amb l'assessorament d'un òrgan de participació com és el Consell Valencià de la Dona.

CAPÍTOL III

La Defensoria de la Igualtat de Gèneres

Article 51. La igualtat i el Síndic de Greuges

Amb l'entrada en vigor d'esta llei es crearà la Defensoria de la Igualtat, a fi de vigilar el compliment del que s'hi preveu.

L'esmentada Defensoria serà exercida pel Síndic de Greuges, en la forma i amb les condicions que preveu la seua llei de creació.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Tractament fiscal de la contractació del personal de servici domèstic

El Consell de la Generalitat afavorirà, mitjançant mesures fiscals apropiades, la contractació de personal de servici domèstic per a l'atenció de la llar i de persones dependents.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Primera

1. Mentre no s'hagen posat en marxa els organismes i les mesures previstes en la llei, es mantindran els organismes de promoció de la igualtat així com els plans i les mesures d'igualtat existents, adaptant-se, en la mesura que es puga, al que regula la present llei.

2. En el termini màxim d'un any des de l'entrada en vigor de la present llei, el Consell de la Generalitat crearà l'Observatori de Gènere previst en l'article 49.

Segona

Les disposicions contingudes en els articles 11 i 12 d'esta llei tindran eficàcia a partir del moment en què, d'acord amb el que estableix l'article 13 de l'Estatut d'Autonomia, es produïska la modificació de la Llei Electoral Valenciana.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Queden derogades totes les disposicions de rang igual o inferior que s'oposen al que preveu la present llei.

DISPOSICIÓ FINAL

La present llei entrarà en vigor l'endemà de la seua publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

materia de mujer, cuya función será estudiar y hacer visibles las diferencias de género.

2. El Observatorio de Género impulsará la desagregación de datos por sexos en todas las estadísticas e investigaciones que se lleven a cabo en la Comunidad Valenciana, profundizará en el estudio e investigación sobre la realidad social desde una perspectiva de género, y dará cuenta de la evolución de los índices de igualdad de mujeres y hombres en el ámbito de la Comunidad Valenciana.

3. El Observatorio de Género elaborará un informe anual sobre el grado de cumplimiento de esta ley y de la evolución de los índices de igualdad entre mujeres y hombres, que elevará a las Cortes Valencianas.

CAPÍTULO II

El Consejo Valenciano de la Mujer

Artículo 50. El Consejo Valenciano de la Mujer

Siendo que la Generalitat tiene la obligación de impulsar políticas tendentes a eliminar las discriminaciones respecto a la mujer en nuestra Comunidad y promover la plena participación de la mujer en la vida política, económica y social, resulta imprescindible contar con el asesoramiento de un órgano de participación como es el Consejo Valenciano de la Mujer.

CAPÍTULO III

La Defensoría de la Igualdad de Géneros

Artículo 51. La igualdad y el Síndic de Greuges

Con la entrada en vigor de la presente ley se creará la Defensoría de la Igualdad, con objeto de vigilar el cumplimiento de lo previsto en la misma.

Dicha Defensoría será desempeñada por el Síndic de Greuges, en la forma y condiciones que prevé su ley de creación.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

Tratamiento fiscal de la contratación del personal de servicio doméstico

El Consell de la Generalitat favorecerá, mediante medidas fiscales apropiadas, la contratación de personal de servicio doméstico para el cuidado del hogar y de personas dependientes.

DISPOSICIONES TRANSITORIAS

Primera

1. En tanto no se hayan puesto en marcha los organismos y las medidas previstas en la ley, se mantendrán los organismos de promoción de la igualdad así como los planes y medidas de igualdad existentes, adaptándose, en lo posible, a lo preceptuado en la presente ley.

2. En el plazo máximo de un año desde la entrada en vigor de la presente ley, el Consell de la Generalitat creará el Observatorio de Género previsto en el artículo 49.

Segunda

Las disposiciones contenidas en los artículo 11 y 12 de esta ley tendrán eficacia a partir del momento en que, conforme a lo establecido en el artículo 13 del Estatuto de Autonomía, se produzca la modificación de la Ley Electoral Valenciana.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Quedan derogadas todas las disposiciones de igual o inferior rango que se opongan a lo previsto en la presente ley.

DISPOSICIÓN FINAL

La presente ley entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Per tant, ordene que tots els ciutadans, tribunals, autoritats i poders públics als quals pertoque, observen i facen complir esta llei.

València, 2 d'abril de 2003

El president de la Generalitat Valenciana,
JOSÉ LUIS OLIVAS MARTÍNEZ

Conselleria de Medi Ambient

ORDE de 20 de març de 2003, de la Conselleria de Medi Ambient, per la qual es regulen mesures extraordinàries per a la prevenció d'incendis forestals des del 17 d'abril fins al 28 d'abril de 2003, ambdós inclosos. [2003/3861]

Atés que tradicionalment en les dates anteriors es concentra un gran nombre de visitants en les masses forestals de la Comunitat Valenciana, sent a més un període en què s'incrementen altres activitats susceptibles d'augmentar el risc d'incendi forestal.

Donada la major incidència d'incendis forestals que s'ha produït històricament en este període. A la vista de la situació descrita, i d'acord amb el que disposa la Llei 3/1993, de 9 de desembre, de la Generalitat Valenciana, Forestal de la Comunitat Valenciana, i el seu reglament aprovat per Decret 18/1995, del Govern Valencià de data 16 de maig de 1995,

DISPOSE

Article 1

Per al període comprés entre el 17 d'abril de 2003 i el 28 d'abril de 2003, estos dos inclosos, i amb base en l'article 145.2 del Reglament de la Llei 3/1993, Forestal de la Comunitat Valenciana, aprovat pel Decret 18/1995, del Govern Valencià de data 16 de maig de 1995, queden prohibides com a mesura precautòria general en els terrenys forestals, en els adjacents o amb una proximitat menor a 500 metres d'aquells, les accions o activitats següents:

- a) La crema de marges de cultius o de restes agrícoles o forestals.
- b) La crema de canyars, canyissars o matolls lligada a algun tipus d'aprofitament ramader, cinegètic o de qualsevol altre tipus.
- c) Operacions de destil·lació de plantes aromàtiques.

Article 2

En aquells plans locals de crema aprovats amb anterioritat a la data d'entrada en vigor de la present orde, queden en suspens les accions o activitats enumerades en l'article anterior, que per als dies previstos en el citat article, puguen contemplar dits plans locals de crema.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Les infraccions a les normes i prohibicions contingudes en esta orde, se sancionaran d'acord amb el que establix la Llei Forestal de la Comunitat Valenciana.

Segona

La present orde entrarà en vigor l'endemà al de la seua publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 20 de març de 2003

El conseller de Medi Ambient,
FERNANDO MODREGO CABALLERO

Por tanto, ordeno que todos los ciudadanos, tribunales, autoridades y poderes públicos a los que corresponda, observen y hagan cumplir esta Ley.

Valencia, 2 de abril de 2003

El President de la Generalitat Valenciana
JOSÉ LUIS OLIVAS MARTÍNEZ

Conselleria de Medio Ambiente

ORDEN de 20 de marzo de 2003, de la Conselleria de Medio Ambiente, por la que se regulan medidas extraordinarias para la prevención de incendios forestales desde el 17 de abril hasta el 28 de abril de 2003 ambos inclusive. [2003/3861]

Considerando que tradicionalmente en las fechas anteriores se concentra un gran número de visitantes en las masas forestales de la Comunidad Valenciana, siendo además un periodo en que se incrementan otras actividades susceptibles de aumentar el riesgo de incendio forestal.

Dada la mayor incidencia de incendios forestales que se ha producido históricamente en este periodo. A la vista de la situación descrita, y de acuerdo con lo dispuesto en la Ley 3/1993, de 9 de diciembre, de la Generalitat Valenciana, Forestal de la Comunidad Valenciana, y su reglamento aprobado por Decreto 18/1995, del Gobierno Valenciano de fecha 16 de mayo de 1995.

DISPONGO

Artículo 1

Para el periodo comprendido entre el 17 de abril de 2003 y el 28 de abril de 2003, ambos inclusive y con base en el artículo 145.2 del Reglamento de la Ley 3/1993, Forestal de la Comunidad Valenciana, aprobado por el Decreto 18/1995, del Gobierno Valenciano de fecha 16 de mayo de 1995, quedan prohibidas como medida precautoria general en los terrenos forestales, en los colindantes o con una proximidad menor a 500 metros de aquellos, las acciones o actividades siguientes:

- a) La quema de márgenes de cultivos o de restos agrícolas o forestales.
- b) La quema de cañares, carrizales o matorrales ligada a algún tipo de aprovechamiento ganadero, cinegético o de cualquier otro tipo.
- c) Operaciones de destilación de plantas aromáticas.

Artículo 2

En aquellos planes locales de quema aprobados con anterioridad a la fecha de entrada en vigor de la presente orden, quedan en suspenso las acciones o actividades enumeradas en el artículo anterior, que para los días previstos en el citado artículo, puedan contemplar dichos planes locales de quema.

DISPOSICIONES FINALES

Primera

Las infracciones a las normas y prohibiciones contenidas en esta orden, se sancionarán de acuerdo con lo establecido en la Ley Forestal de la Comunidad Valenciana.

Segunda

La presente orden entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Valencia, 20 de marzo de 2003

El conseller de Medio Ambiente,
FERNANDO MODREGO CABALLERO